

Az első 70 év

Beloianisz falu története

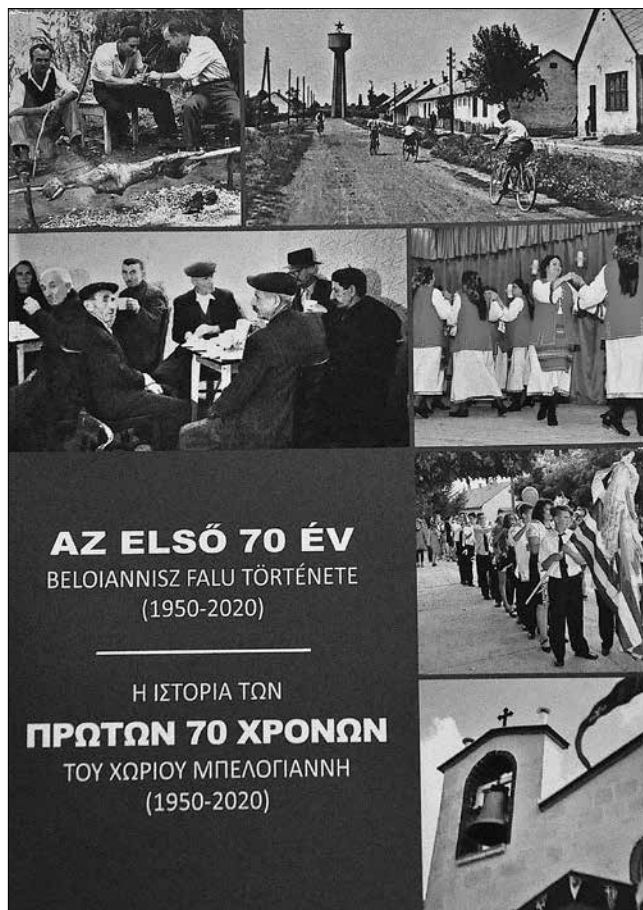
(részlet)

Tanítók és értelmiségiek a görög faluban

Az emigráció korai szakaszában Magyarországra érkező gyermekmenekültek magas száma miatt központi szerepet kapott a tanító- és tanárképzés. A polgárháború alatt és a menekülés közben a balkáni országokban a Görög Kommunista Párt a Görög Gyermeksegélyezési Bizottság (EVOP) nevű szervezetén keresztül indította el tanítói tanfolyamait, amit a képzett szakemberek hiánya és a gyermekek iskolai foglalkoztatása indokolt. Ezeket a néhány hónapos tanfolyamokat olyan fiatalok vagy gyerek kísérők végezték el, akik befejezték a hat osztályos általános iskolát vagy esetenként gimnáziumba is jártak. A magyarországi gyermekotthonokban tanító és nevelő nők továbbképzései az EVOP szervezésében nyári szemináriumok formájában folytatódtak. Ezt követte a felsőfokú képzés megszerzése a magyar felsőoktatási intézményekben.

A Magyarországra érkezett diplomás értelmiségi menekültek száma mindössze tizenhárom fő (tíz férfi, három nő) volt, azok pedig, akik pedig elsőként Magyarországon folytattak felsőfokú tanulmányokat százötvenhárman voltak. Közöttük hatvanhat tanítót és tanárt találunk (harmincnyolc nőt, huszonnyolc férfit). A nők magyarországi felsőfokú képzése az akkori görögországi viszonyokhoz képest mindenképpen kiemelkedőnek tekinthető. Ezt igazolja a Beloianiszban tanító nők magas aránya is. Ők Kasztória falvaiból a gyermekmentések alatt indultak el a falubeli gyerekek kísérőjeként. Mindnyájan elvégezték az EVOP tanítói tanfolyamát, és megérkezésük után a gyermekmenekültek gondozásában vettek részt. A főiskolai tanulmányaik befejezésével a beloianiszi általános iskolában kezdtek el tanítani. Név szerint is felsorolnánk közülük néhányat: *Karnava-Zumbuli Eftihia* (1931, Aiosz Antoniosz – Kasztória) a faluban élt, görög nyelvet és irodalmat tanított. *Kufaki-Kizaki Vasziliki* (1928, Makrohoros – Kasztória) 1954-ben diplomázott, több gyerekotthonban, majd Hőgyészen és Beloianiszban is tanított. *Meszimeri Maria* (1928, Makrohoros – Kasztória) a fehérvárcsurgói gyerekotthonban, majd nyugdíjazásáig Beloianiszban tanított. *Papadimitropulu Hrisula* (1925, Hiliodendros – Kasztória) a hőgyészi, majd balatonkenesei görög gyerekotthonban dolgozott, onnan került a görög falu iskolájába.¹

A falu férfi tanárai közül a következő neveket emeljük ki: *Dulasz Kosztasz* (1916, Kalivriszi – Kasztória) a Görög Demokratikus Hadsereg veresége

után Albániába, majd Jugoszláviába került, ahol a gyerekek mentésével és tanításával foglalkozott. Magyarországon több gyermekotthonban is dolgozott (Tiszadob, Fehérvárcsurgó, Hőgyész). 1955-ben költözött le családjával Beloianiszba, és nyugdíjba vonulásáig a falu iskolájában tanított. *Kontosz Panajiotisz* (1932, Monopilos – Kasztória) negyven évig tanított orosz nyelvet és matematikát a beloianiszi általános iskolában. Oktatói-nevelői munkájáért több kitüntetést is kapott. *Ikonomu Jorgosz* (1915, Pogoniszkosz – Jannia), hat évig volt a Manolisz Glezosz Görög Tannyelvű Általános Iskola igazgatóhelyettese (1959–1965). Ezután a Beloianiszhoz közel eső ercsi gimnáziumban tanított matematikát és fizikát. *Volovotszisz Vangelisz Alexandrupoliban* végezte el a tanítóképzőt. 1934-től Thesszalonikiben és az Evrosz régió falvaiban tanítóként dolgozott. 1949-ben sebesült katonaként került Jugoszláviába, majd onnan Magyarországra. Feleségével, *Volovotszisz Evanthiával* együtt a görög falu iskolájában tanított. 1982-ben repatriált Thesszalonikibe.²

A falu általános iskolájában tanuló és elsőként felsőfokú tanulmányokat folytatók nevei a következők: *Dulasz Iliasz* (1949, Skodra – Albánia) középiskolai történelemtanár. 1963-ban fejezte be az általános iskolát a görög faluban. Az érettségi után a szófiai Kliment Ohridszki egyetemen tanult történelem szakon. 1974 után kezdett a görög faluban tanítani. *Parzinka Krisztina* (1950, Partizán falu – Románia) haltenyésztő, hidrobiológus végzettséggel az Ercsi Ságvári Endre Haltenyésztő Termelőszövetkezetben dolgozott. *Mecska Arhondula* (1944, Szlimnitsza – Kasztória) a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen végzett közgazdászként. 1973-ban családdegyesítés révén Jugoszláviába került. Tetovóban, majd Szkopjében dolgozott a macedón televízió kereskedelmi osztályán. *Valaszaki Jorgoszné Sziaki Andromachi* (1941, Dorothea – Pella) az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végzett történelem–francia szakon. 1977-ben telepedett le Thesszalonikiben, ahol görög nyelvtanárként különböző középiskolákban és gimnáziumokban tanított. *Prekop Lászlóné Papalexi Mirka* (1955, Elbaszan – Románia) a családdegyesítések alatt érkezett édesanyjával Beloianiszba. A falu iskolájában, majd az ercsi gimnáziumban tanult. A Szombathelyi Tanítóképző Főiskolán diplomázott le. 1980-2007 között öt év kihagyással tanított a beloianiszi iskolában. 1980-tól 1985-ig a falu első női tanácselnöke volt. Több évig igazgatóhelyettesként és megbízott igazgatóként dolgozott a falu általános iskolájában.³

Nevelés és iskolai oktatás

A görög közösség vezetői már az emigráció kezdetétől nagy hangsúlyt fektettek az anyanyelvi oktatás elindítására. A családokban élő és a gyerekközhonokban elhelyezett gyermekmenekültek iskolai oktatását és tanítóik képzését a Görög Kommunista Párt felügyelte, az anyagi és tárgyi feltételeket pedig a magyar állam biztosította. A dohánygyári kolóniában élő családok gyerekei számára a görög, macedón, majd a magyar nyelvű oktatást az 1950-ben Zuglóban megalakult Manolisz Glezosz Görög Tannyelvű Általános Iskola biztosította. Ez az intézmény 1965-ig, a dohánygyári kolónia megszűnéséig működött.

A budapesti anyanyelvi oktatással párhuzamosan Beloianiszban tanították legtovább a görög és a macedón nyelvet. Miután a görög faluban az első házak megépültek és az első családok beköltöztek, az összes iskoláskorú gyerek egy osztályba zsúfolódott össze, a Szarafisz utca 49-51. szám alatti sorházi lakásban. A falu hat tantermes iskoláját 1951-ben adták át Görög Állami Általános Iskola néven, s a következő évben vette fel a Beloianiszi Általános Iskola nevet. 1951-ben a tanulók száma 160-180 fő körül mozgott.

Az 1952/1953-as tanévben 302 diák tanult az intézményben. 1954. február 19-én – az első görögországi hazatelepülés vagy a más szocialista országok-

ba történő elköltözések miatt – összesen 147 tanuló hagyta el az iskolát. 1954 októberére azonban az iskola tanulói létszáma 285 főre emelkedett. Ez abból adódott, hogy szeptember és november között a családdegyesítéseknek köszönhetően Csehszlovákiából és Romániából körülbelül nyolcvan gyerek érkezett a családjával a görög faluba. 1955 szeptemberében 276 beiratkozott tanuló kezdte el a tanévet.⁴

A Görög Gyermekeksegítő Bizottság (EVOP) felállított egy Szerkesztő Bizottságot, amely a görög nyelvű iskolai tankönyvek és szabadidős kiadványok összeállításáért és kiadásáért volt felelős. 1948-1974 között 332 ezer példányban jelentettek meg görög nyelvű tankönyveket és 150 ezer példányban macedón nyelvűeket. Az első ábécéskönyvet (1-7. osztály), újrögörög olvasókönyvet (8. osztály), Görögország földrajza tankönyvet (3-4. osztály, 5-8. osztály) és a tanári kézikönyveket 1948-1949-től kezdték el nyomtatni. Ezekből tanultak a görög falu első diákjai. A Szerkesztő Bizottság elnöke: Elli *Alexiou*, tagjai: Thanaszisz *Micopulosz*, Georgiosz *Athanasziadis* és Mihalisz *Raptisz* voltak.⁵

A beloianiszi általános iskola első igazgatója, *Kazantzidisz Hárisz* Thesszalonikiben végezte el a Pedagógiai Főiskolát. Az igazgatóhelyettes *Horváth József* és egy magyar tanító, *Ábrahám László* mellett az első tantestület többségében görög tanárokból állt (*Thielly Michaela*, *Cinebili Fotini*, *Violecskasz Georgisz*, *Tanku Eleni*, *Gulyumi Asszimula*, *Kizaki Vasziliki*). Az iskolában olyan gyakorlat alakult ki, hogy ha az igazgató görög, akkor a helyettese a magyar nevelők közül kerül ki, és fordítva. Az első magyar iskolaigazgató, *Skultéty László* helyettesét *Kuliosz Vangelisznak* hívták. További iskolavezetők, akik eredményes szervező- és nevelőmunkát végeztek: *Volovotszisz Vangelisz*, *Nagy Rudolf*, *Boka Jánosné*, *Sikos Lajos*, *Kácsor Ferenc* és *Kovács Lajosné* voltak.⁶

Miután megérkeztek a görög és a magyar nyelvű tankönyvek, elindult a tanítás. Több első osztály is indult, mivel fel kellett mérni a gyerekek tudását és aszerint kellett osztályokba sorolni őket. Az általános iskolai tantervnek megfelelő tárgyak mellett az oktatási anyag kiegészült a görög és a macedón nyelv tanításával, továbbá a „görög nyelv és irodalom”, a „Görögország földrajza” és a „görög nép története” tantárgyakkal. A magas óraszámokat a rajz- és az énekórák csökkentésével kerültk el. A gyerekek a görög és a macedón nyelven kívül magyart és az orosz is tanulták. 1958-ig a diákok kétnyelvű görög-magyar bizonyítványt kaptak. Akkortól ezt a gyakorlatot megszüntették és csak magyar nyelvű bizonyítványokat állítottak ki a tanulóknak. Az iskola egyik első görög tanulójának a visszaemlékezése szerint: nem volt könnyű a magyar pedagógusok helyzete, mert amikor a görög gyerekek kijöttek az iskolából, csak görögül beszéltek, görögül szidták egymást, és csak addig beszéltek magyarul, amíg a magyar tanítók és tanítónők hozzájuk szóltak, ennyi volt csupán a magyar nyelvű beszédük. „A menekültek első generációja származási helyük nyelvi dialektusát

többnyire élete végéig megőrizte. A második generáció között viszont a mindennapos együttélés során egy integrált, lokális görög nyelvjárás alakult ki, amely az eltérő nyelvi elemek sajátosságait ötvözte.”⁷

A tanulmányi eredmények a hetvenes évek végétől javultak. Az alsó tagozat tanulói 3,9-es, a felső tagozatos osztályok 3,7-es átlagot értek el. Gimnáziumba évente 10-12 gyerek jelentkezett, ugyanennyien tanultak tovább szakközépiskolában és szakmunkásképzőben is. A felsőoktatásban továbbtanulók aránya megközelítette a 2,32%-os megyei átlagot.⁸

Az iskola ma

„A gyerekek az 1960-as évekig külön magyar és görög osztályokba jártak. Ezt az elkülönítést a görög szülők kérésére megszüntették. Azóta párhuzamosan folyik a magyar és a görög nyelvi, a délutáni órákban pedig a macedón nyelvi oktatás. Nyelvi nehézségek az utóbbi időben inkább a görög nyelv területén mutatkoznak: a vegyes házasságokból adódóan, inkább magyar nyelven beszélnek.

Az iskola ma már nyolc tantermes, az egyéb foglalkozásokra három kis terem áll a diákok rendelkezésére (könyvtár, számítástechnikai terem, kézművesterm). A technika tantárgy tanításához két műhely tartozik. Az iskola könyvtárának technikai felszereltsége jó. Délutánonként szakkörök formájában számítástechnika, kézműves foglalkozás, barkács-, íjászsakkör, angol szakkör, könyvtár, görög néptánc-oktatás, aerobic szakkör, sportszakkör, ritmikus sportgimnasztika működik. Az iskolában évnnyitótól évfolyamig több programban vehetnek részt a gyerekek. Immár hagyomány, hogy mind a magyar, mind a görög nemzeti ünnepeket közösen ünneplik meg. A szerkesztett műsort közösségi szintű ünnepségeken is előadják. A nemzeti ünnepek mellett a jeles napokra is készülnek a gyerekek. Legyen az Mikulás, betlehemezés, karácsony, Bálint-nap, farsang, nőnap, húsvét, májusfaállítás, anyák napja, gyereknap.”⁹

Az iskolában tizenhárom tanár dolgozik, egy görögországi vendégtanár, egy főállású görög nyelvtanár, öt tanító és hat szaktanár. „Anasztaszakosz Kosztasz volt az első olyan pedagógus, akit a görög állam küldött Beloianiszba, hogy az iskola segítségére legyen az anyanyelvi oktatásban. Az iskolai munkán kívül görög nyelvtanfolyamokat is tartott fiatalok számára. Mielőtt Magyarországra jött volna, Görögországba visszatelepült gyerekeket tanított és kísérleteket folytatott a kettős anyanyelvi tanulók oktatásával kapcsolatban.”¹⁰

A tanárok között van könyvtár szakos, informatika szakos, kézműves, angol nyelvtanár, gyerekvédelemmel foglalkozó. A kötelező tanítási órákon kívül görög és angol nyelvet oktatnak. Magyarországon az egyetlen olyan iskola, ahol az általános iskolai oktatás keretén belül folyik az újjörög nyelv oktatása, Beloianiszban található. Itt tanították a legtovább, közel harminc évig a macedón nyelvet.

2006-2019 között tizenhat vendégtanár érkezett Görögországból Beloianiszba, akik egy görög-magyar szerződés keretében tanították az általános iskola diákjait.

A Görögországból érkező vendégtanárok névsora:

Név:	Tanév:
Anasztaszakosz Kosztasz	1996–2001
Meszolongitisz Jorgosz	2001–2004–2010
Pandelidisz Zahariasz	2004–2008
Konstantopulu Anasztaszia	2008. 01–05.
Kolokotroni Vasziliki	2008–2009
Avgeniosz Miltiadész	2009–2010
Koltsiadisz Evripidisz	2010–2012
Chatzievgenaki Theodoszia	2011–2013
Tsantaki Anasztaszia	2013. 01–06.
Zarkadi Theodóra	2013–2016
Houliarou Efthymia	2015–2016
Tosounidisz Theodorosz	2015–2016
Tsiakas Pavlosz	2016. 09–10.
Kalémou Elissavet	2016–2018
Demertidou Dzseni	2016–2018
Kutruvelisz Alexisz	2016–2019

Zenei és tánc hagyományok

A görög zene és tánc fontos identitásképző a magyarországi görögség életében. Nincs olyan görög nemzeti ünnep, politikai évforduló, nemzetiségi vagy folklórműsor, bemutató, ahol görög táncok ne kerülnének fel a színpadra. Ez a hagyomány szinte egyidős Beloianisz 70 éves történetével.

A letelepedés éveiben a különböző régiók falvaiból ideérkező családok közös zenei és tánc kultúra kialakítására törekedtek. Ebben nagy szerepe volt a tájegységek szerinti lokális identitásnak is, annak, hogy például „mi Ipiroszból”, „mi Thesszáliából”, „mi Makedóniából” jöttünk, vagy „mi pondoszi, kisázsiai görögök vagyunk”. „Mert mit is tehetnének akkor, ha sok közölnivalónk van a világgal, de nem tudjuk kifejezni? Énekelni kezdünk. És ha az ének sem elég, akkor körtáncba fogunk” – emeli ki Szláva Karajjorgisz mondatait Caruha Vangelió, a faluról 1978-ban megjelent könyvében.¹¹

Caruha Vangelió

A görög faluban a gyerekek, ha kedvet és tehetőséget éreztek, már az iskolában bekapcsolódtak a zenei és a táncoktatás valamely formájába, így a beloianniszi felnőtt táncgyűttes utánpótlása folyamatosan biztosítva volt. Az 1980-as évekig az iskolások változó létszámban tanultak hangszereken a dunaujvárosi zeneiskola tanáraitól. A hatvanas években a tangóharmonika volt a legnépszerűbb hangszer, később a húros hangszerek közül a buzuki, a gitár, az ütősök közül pedig a nagydob (dauli) tett szert népszerűsége.

Az együttes első szakmai vezetője *Kricskovics Antal* volt. 1962-ben a beloianniszi táncgyűttes vezetését *Wünsch László* vette át, aki Dunaújváros környékén több településen is tanított magyar és nemzetiségi, délszláv, német táncokat (Adony, Ivánca, Mezőfalva, Rácalmás, Százhalombatta). *Wünsch* 37 évig vezette a beloianniszi gyerek- és felnőtt néptáncsoportot, három nemzedék táncitanítását és színpadi szerepléseit kísérve végig.¹² Az 1960-as években a faluban élő idős férfiak és nők néptáncait jegyezte fel, majd Görögországban is gyűjtött. Táncrepertoárja erre a tudásra és saját koreográfiájára épült. A kezdeti években munkáját segítette a falu kultúrfelelőse, *Pjakasz Micsosz* és a táncgyűttest kísérő zenekar vezetője, *Raptisz Kosztasz*. Nevüket az életútját bemutató könyvében (2010) külön is kiemeli. A kezdeti évek sikereire a következőképpen emlékezik vissza: „Az együttes lendületesen fejlődött és mondhatni rohamosan közkedvelté vált, nemcsak Beloianniszbán, hanem Fejér megyében, az ország más területén is. Sikerei révén egyre-másra kapta a különböző helyszínekre, majd hivatalos fesztiválokra és versenyekre is a meghívásokat.”¹³

A táncgyűttes 1974-ben Seregélyesen Arany minősítést kapott. 1976-ban Szentendrén három megye találkozásánál tizenkilenc táncgyűttes közül a legmagasabb pontszámot kapta. Ugyanebben az évben a Siófoki IV. Országos Szövetkezeti Fesztiválon a legjobb helyezést érte el. *Vásárhelyi László* koreográfus a következőt nyilatkozta a táncgyűttestől: „Értékes tapasztalat a bemutatókon, hogy – a pedagógiai munka dicséretére legyen mondva – a táncgyűttes előadói színvonal, ami a régebbi szemlék tükrében vizsgálva egyenletesen, lassan fejlődött az utóbbi évtizedekben, ezáltal ugrásszerűen emelkedett, és nem egy esetben elérte a legkiválóbb magyar amatőr táncgyűttestek szintjét. Példa erre a Beloianniszi Görög Táncgyűttes bravúros előadói teljesítménye”¹⁴

Az 1970-es években a Beloianniszi táncgyűttestnek évi 25-30 fellépése is volt. Néhány néptáncalálkozót és fesztivált az évek sorrendjében kiemelünk: Balatonföldvár (1971), Seregélyes (1974), Siófok (1974), Balatonlelle (1975), Szentendre (1976), Solt (1977), Szekszárd (1978), Dunaújváros (1979), Balatonlelle (1979). A Szekszárdi Országos Szövetkezeti Fesztiválon (1978) két Arany minősítést kaptak, ami a magyarországi művészeti együttesek történetében egyedülállónak mondható. *Vásárhelyi László*, a zsűri elnöke a következő szakvakkal méltatta a fiatal táncosokat: „*Nilág csodája, hogy emberek távol a hazá-*

juktól, ilyen tisztasággal és ilyen hatalmas szuggesztív erővel őrizték az otthoni hagyományait.”¹⁵

A táncgyűttes 1978-ban a Népművelési Intézet pályázatán elnyerte az amatőr együttesek számára kiírt Kiváló Együttes címet. Az 1979-ben Balatonlelén megrendezett „Béke és barátság” Nemzetközi Néptáncalálkozón a zsűri a legjobb hagyományőrző csoport különdíját adta az együttesnek. A műsorban a kocari nevű görög tánc előadásába *Wünsch László* bevonta a faluban élő idős táncosokat is, a zenekart *zurnán* és *buzukin* játszó idős férfiak kísérték. A hagyományőrzésnek ez a formája nagy sikert aratott. Szentendrén, a megyei táncalálkozón másodszor is Arany minősítést kaptak. A táncgyűttes a Madách Színházban megrendezett Országos Táncantológián is fellépett. *Wünsch* elmondása szerint évente 10-15 ezer néző tekintette meg az együttes fellépéseit. 1972 után külföldön, Csehszlovákiában, Németországban és Romániában is vendégszerepeltek.

Az 1976 márciusában Szentendrén megrendezett Országos Minősítő Bemutatón kiváló eredményt elért táncosok nevét itt külön is felsoroljuk. A kísérőzenekar zenészei: *Raptisz Kosztasz* és *Nánosz János*.

A fellépő férfi táncosok	A fellépő női táncosok
Fulinasz Jannisz, Galatudisz Jannisz, Hrisztodulidisz Harilaosz, Kokinidisz Panajiotisz, Koránisz Laokratisz, Markakisz Grigorisz, Szamarasz Jannisz, Szamarasz Kosztasz, Szandilasz Kosztasz, Paraszke-vopulosz Nikosz, Zefteridisz Jorgosz	Biti Mária, Dialali Sztolla, Karda Niki, Locu Vasziliki, Műn-nün Elvira, Nanu Irini, Nikidu Olga, Sztamati Eleni

A beloianniszi táncsoport a nyolcvanas, kilencvenes években is sokat szerepelt. Fellépett a görögországi Xanthiban (1994) és a Karditsa melletti Sofadeszben (1995) megrendezett táncfesztiválokra is.

Az 1990-es évekig a táncgyűttest és a zenekart lehetőségeikhez mérten a görög politikai szervezetek, a dunaujvárosi ÁFÉSZ (Általános fogyasztási- és értékesítési szövetkezet), valamint a helyi kisipari termelészövetkezet szponzorálta, 1998 után a Görög Nemzetiségi Önkormányzat támogatja. *Wünsch László* 2010-ben, harminchét éves eredményes munkájáért a Budaörsi Görög Kisebbségi Önkormányzattól megkapta a Magyar-Görög Kapcsolatokért emlékérmét. Az elismerést *Vlahopulosz Ziszisz*, a Beloianniszi Görög Kisebbségi Önkormányzat elnöke adta át a településen megrendezett újránévnap keretében.

Az ezredforduló küszöbén, 1999 után a Beloianniszi együttes vezetését *Rizojannis Vangelia* és *Takács Katalin* vették át. 2001-ben a beloianniszi hagyományőrző néptáncsoport megszűnését követően alakult meg a *Pyrgos* néptáncgyűttes *Pletser István* és *Takács Katalin* vezetésével. Fontos szempont volt számukra a névválasztás: legyen köze a görögséghez, könnyen megjegyezhető és szimbolikus név

legyen. A táncgyűttest és zenekart a thesszaloniki Lefkos Pyrgos (Fehér Bástya) után nevezték el „Pyrgosnak”, ami számukra szilárd bástyának bizonyult. Céljuk a Wunsch-hagyományok folytatása, a táncok továbbadása a következő nemzedékeknek, továbbá a görög tánc és zenei kultúra népszerűsítése. Takács Katalin anyai ágon maga is görög származású, Wunsch László tanítványa volt és tizenöt évig táncolt a beloianiszi néptáncgyűttesben. Ma öt csoportban¹⁶ hatvanhárom fővel, heti rendszerességgel folyik a táncoktatás a beloianiszi Művelődési Házban. A néptáncoktatást 2006-tól intézményesített formában a Violin Alapfokú Művészetoktatási Intézmény keretében biztosították.¹⁷ A Pyrgos táncosai megszerzett táncudásukért év végén bizonyítványt is kaptak. A néptáncoktatásba bárki bekapcsolódhat. A táncgyűttes megalakulásától kezdve nagy sikerrel szerepel bel- és külföldön egyaránt. Rendszeresen fellépnek falunapokon, jótékonyági rendezvényeken, táncházat szerveznek vidéki városokban (Szeged, Pécs). A Pyrgos táncrendezvényein megjelenő egzotikus női hastánc, a látványos elemeket tartalmazó improvizatív férfiszólók (tsamikos, zorba) és az olyan kiegészítő elemek, mint a tányértörés, igazi „görög buli” hangulatot teremt, és nagy sikere van a magyar közönség körében.¹⁸ A zenekar tagjai a következők: Pletser István (buzuki, ének), Pletser Hrisztosz (buzuki, ének), Győri János (szintetizátor), Virágh Roland (tuberleki), Kun Dávid (dob). Az együttes hagyományőrzésre törekszik, ezért a táncok színpadi bemutatójánál a koreográfiájában nem változik. Táncrepertoárjukban gyakoriak a thesszáliai, ipiroszi táncok (koftos, karaguna, ipiritikos).

A faluban megrendezett ünnepeken és a környező településeken lép fel a helyi fiatalokból álló *Taverna* népzenei együttes is. Tagjai a következők: *Szinatkasz* Ilias (buzuki), *iff. Szinatkasz* Ilias (dob, konga), *Szinatkasz* Alekosz (buzuki), *Horváth* Benjamin (gitár, baglama), *Rizojannis* Sztavrosz (csörgődob, ének). Az együttes vezetője *Lakakis* Jorgosz. A Taverna táncházában a görög táncokat *Gábor* Ferenc tanítja be.

A *Tryandafilla* (Rózsák) görög táncgyűttes 2007 novemberében alakult meg görög és magyar középkeletű falubeli asszonyok közreműködésével. E néptáncgyűttes tagjai arra törekszenek, hogy a különböző régiók táncait vigyék színpadra, így népszerűsítve azokat. Az elmúlt években többek között ipiroszi, trák, makedón, és a szigetvilág táncait mutatták be. A táncgyűttes 2011-től egyesületi formában működik, vezetője *Dimanovski* Niki. Legnagyobb sikerüket 2013-ban a Harkányban megrendezett „Népek tánc – népek zenéje” országos táncversenyen érték el, ahol „Ezüst minősítést” kaptak. Az országban számtalan helyen megfordultak már, szívesen fellépnek bárhol, ahová hívják őket. Állandó résztvevői Beloianisz közösségi megmozdulásainak és nemzeti ünnepeinek. Az együttes megalakulása óta a táncok koreográfiáját *Maheridu* Vasziliki (Vászó) állította össze és tanította be. 2019 óta a táncgyűttes új tanára a szintén a faluból származó *Zumbulis* Jannis.

A több évtizedes hagyományőrzés ma a helyi Pyrgos és a Tryandafilla néptáncgyűttesek, továbbá a Pyrgos és a Taverna zenekarok közreműködésével valósul meg.

Augusztus 20. és Falunap

Ha augusztus 20. szóba kerül, a görögök úgy emlékeznek erre a napra, mint amikor a családok, barátok, ismerősök egy évben egyszer összejönnek Budapestről, Tatabányáról, Miskolcra, Pécsre és más településekről, és egy igazi görög falunapot, görög bulit, elliniko glentit tartanak. A falu felépítésétől napjainkig az augusztus 20-i ünnep számos új jelentéssel ruházódott fel.

Ez a nap az 1950-es években a magyar alkotmány és az új kenyér ünnepe volt. 1952. augusztus 20-án a görög falu hivatalosan is megünnepelte, hogy felvette az április 30-án kivégzett kommunista vezető, Nikosz Beloianisz nevét. 1952. augusztus 20-án alakult meg a Béke Mezőgazdasági Termelőszövetkezet is, amely a faluban élőknek az eredeti életformának megfelelő munkafeltételeket tudta biztosítani. A magyar állam nemcsak a szövetkezet létrehozását támogatta, de a működéséhez szükséges anyagi feltételeket is biztosította. Ez a nap tehát kölcsönös gesztusokat is tartalmaz.

Augusztus 20. másrészt egy többnapos családi esemény, egy igazi görög falunap, amelyre – mint már említettük – egy évben egyszer összegyűlnek a más városokban élő családok, rokonok, barátok. Kecskét sütnek nyárson, görög ételeket fogyasztanak, családi esemény és közösségi ünnep egyben.

Az 1950-es években a falu kultúrfelelősének, egy *Pecász* nevű idősebb férfinak volt a feladata, hogy az ünnepeken biztosítsa a görög zenét. Néhányan úgy emlékeznek rá, mint aki már fiatalon részt vett a spanyol polgárháborúban. Mások emlékezetében úgy maradt meg, mint aki a falu főterén pondoszi lazikót táncolt, amit a zenészek klarinétton és lírán kísérték. A saját lemezeit rakta fel, nagyon régi ipiroszi népzenei, tsambikot, haszapikot. Több hangszóróból szólt a görög zene, elhallatszott a környező magyar falvakba is. A „régiből augusztus huszadika” – ahogyan visszaemlékeznek rá, délelőtti sportbemutatóval kezdődött, ahol a budapesti, dégi, miskolci és pécsi görög röplabda- és focicsapatok barátságos mérkőzéseket játszottak egymással. A színpadi műsorban fellépő táncsoportok és a résztvevők többségében görögök voltak. Az ünnepeken ekkor még csak néhány magyar család vett részt, azok, akik 1957-ben elsőként költöztek be a faluba. Őket ma „őshonos beloianisziakként” említik a falu görög lakói.

Az augusztus 20-i ünnep mára megváltozott. A egyes házasságok következtében és az 1980-as évek repatriálásai után a falu etnikai összetétele végleg átalakult. A Falunap azonban az augusztus 20-án idelátogató görög táncházas fiatalok körében is népszerű. Az eseményen ma már a görög népzene

kívül más zenei stílusok is megszólalnak, a városi laika és az egykori kávéházi zene, a rembetiko. Ez a zenei hangzás hozzájárult a görög táncházak több évtizedes sikeréhez. A görög zene és tánc ilyen formában a XXI. századi magyar városi közkultúra részének tekinthető. Az augusztus 20-ára érkező látogatók előtt megjelennek mindazok a kettős jelképek,

amelyek egy magyar nemzeti ünnep és egy görög falunap keretében láthatók és hallhatók. A magyar–görög nemzeti zászló, a két ország himnusza, kétnyelvű ünnepi beszéd, a környező települések táncegyüttese, a magyar és görög táji népviselet. A büfében felszolgált görög ételek és italok mellett a görög nyelvhasználat is kiemelt szerepet kap.

Vincze Xénia

*Az első 70 év című
kiadvány szerkesztője
Görög Athéna,
kiadója a Görög Intézet,
Budapest, 2020*

*Színes
képesszéállításunk
a hátsó borítón
látható!*

Augusztus 20-ai ünnepség

Jegyzetek:

¹ Batsios T. – Raptisz J. – Szerjopoulosz K. – Haralambos V. (szerk.): Életrajzi gyűjtemény a görög diplomásokról. 2009. 60., 67., 78., 86.

² uo. 32., 64., 51., 129.

³ uo. 32., 91., 77., 14., 95.

⁴ Farcalasz Johanna: Iskolatörténet, Beloianisz. ELTE BTK Neveléstudományi Intézet. Szakdolgozat. 2002. 36., 37.

⁵ Mihalisz Raptisz: A diaszpóra oktatási rendszere. In: Kafenio, 2003/4. 23–25.

⁶ Hetényi István: Beloianisz. Községtörténeti tanulmányok. In: Fejér Megyei Történeti Évkönyv. Székesfehérvár, 1990. 139.

⁷ Eperjessy Ernő: Adatok a magyarországi görögök népi kultúrájának változásához. In: Tanulmányok a magyarországi bolgár, görög, lengyel, örmény nemzetiségek néprajzából. 1996/1. Magyar Néprajzi Társaság, 74.

⁸ KSH Fejér Megyei Igazgatósága közlése 74/1979.

⁹ Farcalasz Johanna: Iskolatörténet. Beloianisz ELTE BTK Neveléstudományi Intézet. Szakdolgozat. 2002. 22.

¹⁰ Anasztaszakosz az új görög tanító Beloianiszban. In: Enomerotiko Deltio. 1996. december, Budapesti Görög Önkormányzat, 15.

¹¹ Caruha Vangelio: Piros szegfűk és cédrusok. Kossuth Kiadó, 1978. 33.

¹² Wünsch László (1931, Diósgyőr) a Színház és Filmművészeti Főiskolán végzett koreográfus szakon. 1954-ben a Sztálinvárosban (ma Dunaújváros) épülő új színház koreográfusaként helyezkedett el és a Sztálin Vasmű

Művészegyüttes vezetője lett. 1977-ben feleségével megbízást kapott egy kilencéves speciális tananyag kidolgozására, amely a táncművészeti képzés alapjául szolgált, így Dunaújvárosban elsőként kezdhetett el működni az Állami Alapfokú Táncművészeti Iskola az Állami Zeneiskola keretein belül. 1996-ban a Violin Alapfokú Művészetoktatási Intézményben gyermektáncsoportokat vezetett. 2001-től a táncművészet ágazatának a vezetője, 2003-tól az intézmény igazgatóhelyettese. Munkája elismeréséül 1956–2015 között 17 kitüntetést kapott, többek között a Magyar Köztársaság ezüstkeresztjét (2003) és a Színház és Filmművészeti Egyetem gyémántdiplomáját (2014). 2015-ben Dunaújváros díszpolgárának választották. In: Wünsch László: „Nem vagyok én híres, csak szeretem a várost.” Dunaújvárosi Hírlap, 2001. 05. 29. 7.

¹³ Tomcsányi Éva – Wünsch László: Életünk a táncművészet. Solt, 2010. 50.

¹⁴ Mozgalmi Élet, 1978. 3. évfolyam (részlet)

¹⁵ Tomcsányi Éva – Wünsch László: Életünk a táncművészet. Solt, 2010. 51.

¹⁶ A gyerekcsoportok a következők: Pyrgos ovisai (2–6 éves korig), Pyrgos apraja (6–9 éves korig), Pyrgos kamaszai (10–14 éves korig), Pyrgos ifjak (15 éves kortól) és a Pyrgos felnőtt csoport (24 éves korig) (Takács Katalin közlése, 2020. július).

¹⁷ Ez sajnos mára már megszűnt.

¹⁸ Fejér Megyei Művelődési Központ. Pyrgos Hagyományörző Görög Néptánc Együttes. http://www.fejermmk.hu/site.cgi?a/cikk/id/fm_mcs_neptanc_pyrgos